

Євгенія Глущук,
мол. наук. співроб. інформаційно-аналітичного відділу ФПУ

ГЛОБАЛЬНИЙ САМІТ МИРУ: ГОЛОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПІДСУМКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Опубліковано: Глущук Є. Глобальний саміт миру: головні результати та підсумки для України // Діяльність Президента України в умовах російсько-української війни. 2024. Випуск 25 (121). С. 24-29.

15-16 червня у Швейцарії відбувся Глобальний саміт миру, ініціатором якого виступила Україна. Цей саміт готували майже рік. Навколо нього розгорнулася гостра дипломатична та інформаційно-політична боротьба. Росія намагалася зірвати цей саміт. Китай спробував висувати альтернативні варіанти мирного процесу. Але Глобальний саміт миру все ж таки відбувся, і став резонансною міжнародною подією.

Попри опір з боку Росії, він зібрав безпрецедентну кількість учасників – загалом були представлені 92 країни та 8 світових організацій: Рада Європи, ОБСЄ, Організація американських держав, Єврорада, Європейська комісія, Європейський парламент, ООН і Вселенський патріархат.

Китаю на саміті не було. Як заявляли раніше в китайському МЗС, країна не зможе відвідати саміт миру, оскільки він не відповідає критеріям, які висуває Пекін. Йдеться, зокрема, і про участь усіх сторін (тобто і Росії), і про обговорення усіх мирних планів (тобто і китайського) ([Суспільне](#)).

Головними цілями офіційно стали запуск мирного процесу, забезпечення платформи для діалогу, вироблення розуміння миру в Україні та формулювання дорожньої карти щодо залучення обох сторін до мирних переговорів у майбутньому. Саміт ґрунтувався на основі попередніх дискусій щодо української Формули миру ([Громадське](#)).

Підсумком Глобального саміту миру стало комюніке, в якому враховане українське бачення справедливого миру та зазначається, що країни-підписанти підтримують суверенітет і територіальну цілісність усіх держав у міжнародно визнаних кордонах.

У спільному комюніке йдеться про те, що учасники конференції мають спільне бачення щодо трьох ключових аспектів: по-перше, використання ядерної енергії. А саме Запорізька атомна електростанція повинна працювати безпечно та захищено – під повним контролем України й наглядом МАГАТЕ. По-друге, продовольчу безпеку не можна використовувати, як зброю. Українську сільськогосподарську продукцію треба безпечно та вільно постачати по світу. І по-третє, усі військовополонені мають бути звільнені шляхом повного

обміну, а депортовані українські діти та незаконно утримувані цивільні особи повернуті в Україну ([BBC.ua](#)).

Країни та організації, які підтримали спільне комюніке, переконані, щоб досягти миру, необхідний діалог та залучення усіх сторін. Над цим вони й планують працювати у майбутньому ([ESPRESO.TV](#)).

Президент України Володимир Зеленський назвав саміт миру успішним, адже більшість світу визнала «незалежність, територіальну цілісність і суверенітет» України. «Цей саміт показав що міжнародна підтримка України не слабшає. Вона сильна», - сказав Президент ([Укрінформ](#)).

Однак фінальне комюніке підтримали не усі країни, які брали участь в саміті. Комюніке саміту підписали 78 країн і чотири делегації. Серед тих, хто не підписав документ — Саудівська Аравія, Таїланд, Індія, Мексика, ПАР, Бразилія, Вірменія, Лівія та Об'єднані Арабські Емірати. Водночас днями свої підписи під підсумковою декларацією саміту миру відкликали Ірак, Йорданія, а також Руанда. При цьому приєдналися до документу Вселенський патріархат, держави Антигуа і Барбуда та Замбія ([Новинарня](#)).

На пресконференції Володимир Зеленський заявив, що представники деяких країн ще думають над приєднанням до комюніке і мають провести внутрішні консультації перед цим. Документ відкритий до приєднання, тож український Президент очікує, що кількість країн, які його підтримують, буде збільшуватись. «Є різні країни з різними думками. Ми маємо поважати це», - заявив Президент ([BBC.ua](#)).

Цікавим є факт, що за день до саміту миру 14 червня, президент Росії путін зрозумівши, що Глобальний саміт миру — це об'єктивна реальність заявив, що Росія готова до переговорів з Україною та робить «реальну мирну пропозицію». Він сказав, що «Росія хоч завтра готова сісти за стіл переговорів», але за умови «відмови України від вступу до НАТО» та «виходу ЗСУ з Донецької, Луганської, Херсонської та Запорізької областей». Він додав, що якщо Київ та Захід відмовляться від цієї так званої «мирної пропозиції», то це, мовляв, «їхня справа і їхня відповідальність за продовження кровопролиття» ([Главком](#)). Така реакція ворога свідчить лише про те, що Україна та її союзники на правильному шляху. І справедливий мир для України цілком досяжний ([АрміяInform](#)).

Зеленський вважає, що путінський ультиматум зіграв на руку Києву, адже за його словами, «деякі країни змінили свою думку після заяви Путіна». Український Президент наполягає на тому, що розмови з Росією можливі лише після того, як російські війська вийдуть з території України ([Forbes](#)).

Прем'єр-міністр Нідерландів Марк Рютте, виступаючи на саміті заявив, що не запрошення Росії на саміт у Швейцарії було правильним рішенням. Він

ззначив, що війна в Україні «це глобальне питання». За його словами, ті хто зібрався на саміт, мають різні погляди на цю проблему, але всі дивляться в одному напрямку і у всіх є розуміння, що треба робити. «Ви не можете захоплювати іншу країну, викрадати дітей, ви не можете гратися з продовольчою безпекою, не можете ставити під загрозу радіаційну безпеку. Ми даємо важливий сигнал, показуючи, що не тільки український народ хоче миру, а його хочуть всі». – наголосив Рютте.

За його словами, лідери різних країн посилають путіну сигнал. «Всі згодні, що Росія не повинна бути зараз за цим столом. Мир прийде тільки тоді, коли Росія буде згодна з усіма міжнародними принципами і Статутом ООН», - сказав прем'єр-міністр Нідерландів ([УНІАН](#)).

Загалом в інформаційному медіапросторі лунають полярні оцінки проведення Глобального саміту миру. «Одні вважають подію «пиллом в очі», інші переконані, що це – шлях до перемоги» ([УНІАН](#)).

Так, за словами радника Білого дому з питань національної безпеки Джейка Саллівана саміт миру у Швейцарії показав, що існує широка і глибока підтримка справедливого миру в Україні. «Цей саміт визначив основний характер, основний фундамент того, як виглядає справедливий мир. І це принципи Статуту Організації Об'єднаних Націй, принципи міжнародного права, поняття суверенітету та територіальної цілісності, а також основне положення про те, що жодній нації не можна дозволяти завойовувати іншу націю силою. Крапка», - сказав Салліван.

Він наголосив, що саміт створив платформу, на якій Україна може стояти, рухаючись вперед, щоб вести переговори з позиції впевненості, щоб забезпечити свій суверенітет і територіальну цілісність і забезпечити справедливий мир, на який заслуговує народ України ([Цензор.НЕТ](#)).

Глава МЗС Чехії Ян Маріан зі свого боку заявив, що його країна оцінює мирний саміт як успішний, зважаючи на те, що у Швейцарії представлені понад 100 делегацій з усього світу. Зокрема на саміт прибули представники країн Південної Америки, Африки, Південно-Східної Азії – навіть попри тиск Москви. «Це великий сигнал підтримки України. Ми вважаємо надзвичайно важливим показати ту довгострокову підтримку українського мирного плану. Важливим є те, що процес буде продовжуватися і, можливо, одного дня до нього буде залучена і Росія. Це не обговорення миру, це обговорення підтримки українського мирного плану», – сказав він ([LB.ua](#)).

Політолог Володимир Фесенко заявив, що наразі йде боротьба двох стратегій, і завдяки саміту миру Україна отримала підтримку для своєї. Істерика та агресія з боку Росії вказує те, що Глобальний саміт миру у Швейцарії був результативним. «Якщо цей саміт не має жодного значення,

нічого не дає Україні, то чому ж Росія виступала так проти і, до речі, разом з Китаєм, доклала багато зусиль, щоб зменшити кількість учасників цього саміту, щоб фактично зірвати його, не допустити його проведення? Це критерій, який треба брати до уваги», - прокоментував він.

Як пояснив Фесенко, ще з минулого року йде боротьба двох стратегій як завершувати війну. «Одна стратегія українська – стратегія справедливого миру, і Україна намагалась отримати підтримку якомога більшої частини країн світу нашій формулі миру. Інша стратегія – російська – примусити нас до миру на своїх умовах, на односторонніх поступках України», - зазначив політолог. За його словами, весь час українська дипломатія працювала, формувалася плацдарм для такого мирного процесу, який би розвивався з врахуванням позицій і інтересів нашої країни, а не російських ([УНІАН](#)).

На думку політолога Олега Саакяна, Україна за допомогою саміту миру здійснила ефективний дипломатичний контрнаступ. Головний підсумок позитивний. «В умовах, які наразі склалися, нам всім був потрібен сценарій дипломатичної перемоги, підтриманий світом. Такий результат ми отримали. Є розуміння, до чого потрібно примушувати агресора і в якому напрямку потрібно працювати, щоб створити механізми примусу», - заявив Саакян.

Якщо розлогіше, то саміт миру, за його словами, мав свої плюси та мінуси. «Почну з плюсів. По-перше, Україні вдалося маргіналізувати подробиці під «формулу миру», насамперед китайсько-бразильську. Тобто інші пропозиції не наберуть і половини тих країн, які підписалися під комюніке. По-друге, вперше з 2014 року ми перехопили ініціативу у перемовинах щодо миру. Зараз слово «мир» і «дипломатія» починає грати на боці України. Бо раніше ці слова асоціювалися з поступками агресору і ледве не підписанням капітуляції. По-третє, стало очевидно, що Путіну не вдасться розіграти карту «глобальної більшості» і того, що він начебто бореться за багатополюсний світ проти «диктату США». У Швейцарії ми довели, що глобальна більшість точно не з Росією. По-четверте, ми запропонували інклюзивну модель долучення всіх країн до створення нового світопорядку і тепер завдання ось ці умовні «штанці на виріст» ткати далі, щоб у потрібний час повернутися до нової дієвої системи міжнародного права. Таким чином, саміт миру був успішним. Це була хороша заявка на дипломатичну перемогу, але повною мірою його наслідки ми зможемо побачити у майбутньому», - стверджує експерт ([Укрінформ](#)).

Мінуси. «По-перше, стало очевидно, що на цьому етапі війни ізоляція Росії неможлива. На саміті не було країн БРІКС, за винятком Бразилії у ролі спостерігача. Також не було низки країн Африки та Азії. Індія приїхала, але комюніке не підписала. Тож говорити про ізоляцію РФ не варто. По-друге, попри жорсткі заяви щодо Росії та дуже критичну оцінку останніх заяв Путіна,

було багато розмов про необхідність майбутніх перемовин з агресором: “А це свідчить, що світ все ще не готовий до воєнної поразки Росії й, відповідно, не готовий до воєнної перемоги України. По-третє, цей саміт показав, що світ досі не готовий визнати імпотентність сучасного міжнародного права. Лідерам країн страшно і боляче розписатися у краху наявного світопорядку», - додав політолог ([Укрінформ](#)).

Ексдипломат, політичний експерт, керуючий партнер консалтингової компанії «Crowe Michailenko» Вадим Трюхан зізнався, що враження від саміту миру залишилися неоднозначні. «Перш за все, треба відзначити, що саміт пройшов у досить невдалий момент, коли Росія тисне на різних ділянках фронту і, коли в Україні не було можливості виступати на цьому саміті з позиції сили. Навпаки, Україні доводилося виступати з позиції жертви, яка відбивається від насильника. Через це частина держав не схилилася до того, щоби стати на сторону України, не розуміючи, а, як далі розвиватиметься ситуація. По-друге, в комюніке, яке було оприлюднено за результатами саміту, Україна зробила занадто серйозні поступки, намагаючись притягнути на свій бік якомога більше країн, а натомість, результату це не дало. Тобто маємо поступки і не маємо додаткових держав, які не перебувають під впливом ЄС чи США і які би підписалися під підсумковим комюніке. Більше того, сьогодні зранку побачили досить неприємну і досить рідкісну ситуацію, яка відбувається в міжнародних відносинах – дві держави, яких спочатку швейцарські друзі включили до складу підписантів комюніке, потім свої підписи відкликали. Мова про Йорданію та Ірак. По-третє є позитивні моменти цього саміту зокрема частина держав Глобального півдня таки взяли участь у цьому саміті. Зокрема Саудівська Аравія, Індонезія, Бразилія, Індія, Арабські Емірати. Вони не підписалися під комюніке, але вони були присутні. Це означає їхню зацікавленість і те, що вони все-таки перебувають в стадії роздуму щодо того, яку позицію врешті зайняти», – зазначив ексдипломат. Загалом Вадим Трюхан наголошує, що проведення цього саміту це напівповний стакан, а не напівпорожній. «Все-таки його проведення в плюс Україні, тому що ми зуміли довести цей захід до логічного завершення. Проведена титанічна робота. Росії не вдалося зірвати саміт. Ми навіть можемо похизуватися тим, що на саміті було присутньо більше держав, а ніж зазвичай підтримує відповідні резолюції Генасамблея ООН і підписалися більше держав, а ніж голосує за рішення в рамках Генасамблеї ООН щодо підтримки України чи щодо позиції, яку відстоює Україна», – наголосив експерт ([Коментарі](#)).

На підсумковій пресконференції за результатами саміту миру у Швейцарії Володимир Зеленський анонсував підготовку до другого саміту

миру. Президент заявив, що за підсумками першого саміту країни будуть працювати у групах щодо окремих питань досягнення миру в Україні. За його словами, коли план буде готовий, а кожен крок пропрацьований, тоді відкриється шлях до проведення другого саміту миру.

Разом із тим український Президент додав, що перший та другий саміти миру повинні об'єднати роботу щодо деталей миру у стані війни. При цьому Зеленський зазначив, що підготовка до другого саміту займе місяці, а не роки. «Ми у стані війни. Ми не маємо часу на довготривалу роботу. Рух до миру означає діяти швидко. Підготовка до того дня займе місяці, не роки», - сказав очільник держави ([24 канал](#)).

Президент також додав, що деякі країни вже висловили свою зацікавленість у проведенні наступного саміту миру. Україна, за його словами, почала перемовини з ними щодо цього ([Цензор.НЕТ](#)). Водночас міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба заявив, що Київ налаштований на те, щоб другий саміт миру пройшов в одній із країн так званого Глобального півдня ([Європейська правда](#)).

Володимир Зеленський також зазначив, що під час другого саміту спільно напрацьований план дій може бути представлений Росії. На думку українського Президента, якщо Росія братиме участь в саміті, то це буде знаком того, що вона хоче завершити війну та встановити мир: «Не хочу гратись словами — вирішили вони чи їх змусив світ» ([Суспільне](#)).

Щодо строків проведення майбутнього саміту міністр закордонних справ Швейцарії Ігнаціо Кассіс висловив думку, що наступний мирний саміт для України може бути організовано до виборів президента США в листопаді 2024 року. Також Кассіс озвучив наміри його країни обговорити з Росією, Китаєм та іншими країнами, які не брали участі в «саміті миру» у Швейцарії, підсумки цієї зустрічі. «У нас є чинне посольство в Москві, і кожні два тижні ми спілкуємося з міністром закордонних справ, і в нас також є намір обговорити з Росією підсумки цієї конференції», - сказав міністр ([Інтерфакс-Україна](#)).

За словами міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби, саміт у Швейцарії став «стрибком до миру», але попереду ще дуже важкий шлях. «Проведенням Глобального саміту миру в Швейцарії було створено передумови для того, щоб у майбутньому РФ вела переговори не мовою ультиматумів. Це ще не мир. Попереду довгий шлях», - зазначив глава МЗС ([Цензор.НЕТ](#)).

Тож Глобальний саміт миру в Швейцарії практично став найважливішою дипломатичною подією за весь час російсько-української війни. За підсумками перших результатів саміту, можна констатувати, що мирний процес справді

почався, базуючись саме на українській формулі миру. У Швейцарії Україна точно лишилася в плюсі, але потрібен реалізм в оцінці. Саміт дійсно показав тверду міжнародну підтримку України та виправдав багато очікувань. Однак треба визнати, що водночас він продемонстрував відсутність єдності світової спільноти стосовно того, як має закінчитися війна. Все ж чимало країн, особливо Глобального півдня, і надалі дотримуються нейтралітету — дружні відносини з Китаєм та Росією для них важливіші, ніж підтримка України та солідарність із країнами Заходу ([Дзеркало тижня](#)).

Наразі важко сказати, що писатимуть про саміт миру в Швейцарії у підручниках історії майбутнього. Безсумнівно, він не завершив війну в Україні – проте ніхто від нього цього і не очікував. Водночас саміт поклав початок мирного процесу, який щонайменше дозволяє Україні акумулювати міжнародну політичну, а за нею і військову підтримку. Хоча результати саміту виявилися неоднозначними, але всі учасники погодилися: потрібна ще одна зустріч. Але кожен день зволікання для України вимірюється у людських життях.